

S. Solm: Det kunde være meget fristende at følge det Foredrag, vi nu hørte af den ærede sidste Taler i dets Enkeltbeber. Men det skal jeg ikke indlade mig paa, da jeg er bange for, at det vilde blive for vidtløftigt, og jeg skal nærmest holde mig til, hvad jeg iforveien har tænkt paa at sige. Dog et Par Ord kan jeg ikke tilbageholde. Naar vi skulle ordne vort Skolevæsen, er det naturligt at kaste Blikket paa fremmede Folks Indretning af deres Skolevæsen; men jeg tror, vi maa være varsomme med at oversjøre, hvad der saaledes finder Sted i fremmede Lande, paa vore egne Forhold her hjemme, og huffte paa, at Udviklingen andetsteds er af en anden Natur, end den er hos os; og navnlig tror jeg, at, naar vi komme til det Spørgsmaal, som det ærede Medlem berørte, om en sammenhængende Forbindelse mellem de forskjellige Arter af Skoler, skulle vi være særlig varsomme med at tage Amerika til Forbillede. Thi i Amerika har man — saavidt jeg veed — ikke den Overtro paa den lærde Dannelse som den egentlige og virkelige Dannelse, som vi har hjemme, og det gjør en ganske overordentlig Forskel, naar Taler er om at indrette hele Skolevæsenet som et sammenhængende Hele. Naar man gaar ud fra, at den Dannelse, som faas ved Universitetet, er den egentlige og i Grunden den eneste virkelige Dannelse, som følger deraf, at al den øvrige Skoleundervisning, som skulde sættes i Forbindelse dermed, maa stræbe efter at naae til det Maal, at kunne forberede Ungdommen til at gaa over til Universitetet. Derved kommer hele Skolevæsenet til at faae det Præg, at videnskabelig, boglig Dannelse er det eneste Rette, og de, der ikke naae den endelige Examen, faae Præg af at være halvstuderede, halvannede eller kvartannede. Jeg er bange for, at, hvis vi her hjemme — saaledes som Forholdene ere — sit en saadan Forbindelse mellem de forskjellige Skoler, som f. Ex. er anbefalet i tidligere Skrifter af det ærede Medlem og af Rector Berg i Hillerød, vilde vi faae endel Mennesker, som maatte forlade Undervisningen, uden at naae Maalet, og som altsaa vilde staa som halv-, kvart- eller ottendebeles dannede i deres Dine, som betragte Universitetsdannelsen som den eneste Dannelse, vi have her i Landet. Sa, de Paagjældende selv vilde komme til at gaa med den Tølelse, at de ikke have naaet det Maal, de egentlig havde stræbt efter. Det er den ene Bemærkning, jeg vilde gjøre. Den anden er med

Hensyn til Skolen i Sorø. Jeg tror, det ærede Medlem tager feil af de Mænds Tankegang, som have ført Ordet for denne Sag, naar han mener, at, hvad de vil, kun er en populær Udgave af Universitetet; saaledes har jeg ikke forstaaet disse Mænds Udtalelse. Jeg har tværtimod forstaaet det saaledes, at de vilde have en Dannelsesanstalt, hvor det ikke alene kom an paa at give en populær Fremstilling af Videnskabens Resultater, men hvor det særlig kom an paa at danne Personligheden. Det ærede Medlem talte om, at det var godt, om der ved Universitetet kunde komme et nyt Fakultet, som han vilde kalde det populært-videnskabelige. Deri vil jeg give det ærede Medlem fuldstændig Ret; det var overordentligt heldigt, og jeg kan ikke se rettere end, at der heldigvis er ved at danne sig noget Saadant i Kjøbenhavn. Man behøver blot om Vinteren en Aften at gaa forbi Universitetet for at se, hvorledes flere offentlige Forelæsninger blive besøgte af en stor Mængde Mennesker, baade Mænd og Kvinder, det er en begyndende Udvikling af et saadant populær-videnskabeligt Fakultet. Men jeg tror ganske vist ikke, at det er det, man har havt for Øie, naar Taler var om Høstskolen i Sorø, der skulde kunne være et Brændpunkt for de nu bestaaende Folkehøjskoler. Da det ærede Medlem talte, faldt en Bemærkning mig ind, som jeg tidt har tænkt paa, naar Taler har været om Skolesagen, og det er den, at det forekommer mig, at man undertiden noget overdriver den Betydning, som Skolen i det Hele har for vor Uddannelse og vor Udvikling. Det kan være, at jeg tager feil; men der synes undertiden at komme Udtalelser frem, der gaa i den Retning, som om vi egentlig sit vor hele Uddannelse gennem Skolen, og der viser sig Bestræbelser henimod at faae alle Mennesker — saavidt det laaber sig gjøre — til at gaa i Skole omtrent fra de blive fødte, til de ere voksne. Vi vide Alle, hvorledes der er Mænd, som have begyndt at indrette Anstalter for Børn fra 3 Aars Alderen og saa i sammenhængende Række til nogle og tyve Aars Alderen: Børnehaver fra 3 til 6 Aars Alderen, Forstkoler fra 6 til 9 Aars Alderen, almindelige Skoler fra 9 til 14 Aars Alderen, Fortfættelses-skoler fra 14 til 18 eller 19 Aars Alderen og saa lærde Skole eller, hvad det nu kan være. Det ser ud, som om den eneste Vej til at faae Dannelse og Udvikling er gennem Skolen. Jeg antager ikke, at det hos ret Mange her er Tanken. Men vi maa dog tage os i Agt for saaledes at